

lovgivning, der opstillede Straffe for den, der tog mere end den lovbestedte Rente. Dette gjorde man i den bestemte Forudsætning og Forventning, at man derved vilde bevirke, at Debitorer fik Laan paa billigere Betingelser end hidtil; men jeg troer at man fuldstændig har skuffet sig i disse Forventninger, og at Erfaringen tilstrækkelig har vist dette. Sagen er nemlig den, at Penge, idet de ere et Omsetningsmiddel, ere en Vare som enhver anden, og at denne Vares Pris som andre Vares afhænger af Forholdet mellem Tilbud og Begjær. Naar der af denne Vare, af Penge, udbydes Meget paa Markedet, vil Renten være lav, men naar det Omvendte er Tilfældet, vil Renten være høj. Nu er det dog klart, at det, at man for Renten sætter en fast Takt, som ikke bør overskrides, paa ingen Maade er istand til at bevirke en lav Rentefod; thi har man en Agerlovgivning, som kan overholdes, vil, i det Tilfælde at den lovbestedte Rente er lavere end den naturlige, Følgen være den, at vedkommende Laansøgende ikke faaer de Penge, han trænger til, og han er dog i Virkeligheden bedre tjent med at faae Penge, selv om han skal betale dem noget højere, end slet ikke at faae dem. Og er det Tilfældet, som det har været det hos os, at man har en Agerlovgivning, som er vanskelig at overholde, saa bliver Følgen deraf, at den Laansøgende ikke alene kommer til at betale den Rente, der er den naturlige i det givne Dieblif, men han kommer tillige til at betale en Extrapremie for den Risiko, som vedkommende Laangiver løber ved at indlade sig paa en ulovlig Forretning. Det er altsaa klart, at det, som man egentlig har villet opnaae ved at opstille en lovbestedt Rente, aldeles ikke opnaaes, men at man ligefrem derved virker til Skade for dem, man har villet hjælpe. Jeg maa bemærke, at jeg her kun taler om den solide Laansøger, om den, der har en virkelig Sikkerhed at byde; thi med Svindleren eller med den, som ialfsald ikke med Alvor tænker paa at ville betale, hvad han laaner, eller med den, der har indrettet hele sin Bedrift og hele sin Forretning paa en saadan Basis, at Udsigten til, at han kan betale, hvad han laaner, er meget tvivlsom, med saadanne

Folk er jo ingen regelmæssig Operation mulig; det er et Lotteri, et Hasardspil, som Ingen vil indlade sig paa, medmindre han har en betydelig Fordeel i Udsigt. Naar jeg altsaa for talte om dem, der lide derunder, tænkte jeg kun paa de virkelig solide Debitorer, der kunne yde Sikkerhed for hvad de laane, og med Hensyn til hvilke der er Udsigt til, at de kunne betale Laanet tilbage. Denne Erkendelse kom ogsaa stærkt tilorde den Gang, den nugældende Lov af 6te April 1855 blev behandlet her paa Rigsdagen, og den skaffede sig ogsaa Anerkjendelse, skjøndt kun tildeels, idet Rentefoden som beskændt blev givet fri for Laan i Almindelighed, dog med den Restriction, at Laan mod Pant i faste Eiendomme fremdeles ikke maatte stipuleres højere end til 4 pCt. aarlig Rente. Grunden til, at man ikke den Gang gjorde Skridtet heelt ud, laa naturligvis deri, at en stor Mængde Mennesker og en temmelig almindelig Opinion endnu stadig hængte ved den gamle Theori om, at den faste Rentetart var til Gavn for den Laansøgende, for Debitor, og, naar man gik ud fra Rigtigheden af denne Forudsætning, var det da naturligt, at man søgte at sikkre Ihendehaveren af en saa betydelig Deel af Nationalformuen, som de faste Eiendomsbesiddere ere, denne tænkte Fordeel. Det kan ogsaa være, at Andre, som hylde den modsatte Anskuelse i den Hensende, gik med af Betænkkelighed ved saaledes paa eengang at give Rentefoden fri. Man kunde jo berygte, at der derved vilde bevirkedes en pludselig massevis Opgivelse af Capitaler, samt ligeledes et massevis Salg af faste Eiendomme, og derved en pludselig Synken i disses Værdi, altsaa et virkeligt Tab af en Deel af den nationale Formue. Jeg skal lade staae hen, om der virkelig var nogen Grund til at berygte en saadan Katastrophe; jeg for mit Vedkommende antager ialfsald, at den kun vilde have været ganske forbigaaende; men, hvad jeg vil holde fast ved og fremhæve, er, at de Herrer, som dengang saa stærkt ivrede for en Rentetart med Hensyn til Laan i faste Eiendomme, heller ikke havde rigtig Tillid til deres Theori, thi ellers vilde de ikke være gaaede ind paa Bestemmelsen i § 2 i